

Kształcenie specjalne w praktyce

Zestaw narzędzi i scenariuszy dla pedagoga specjalnego

Spis treści

Wstęp	5
Dokument nr 1	
Kwestionariusz rozpoznawania indywidualnych potrzeb uczniów i nauczyciela	8
Dokument nr 2	
Kwestionariusz identyfikacji zachowań i poziomu rozwoju umiejętności	10
Dokument nr 3	
Kwestionariusz wywiadu z rodzicem, którego dziecko przejawia zachowania wskazujące na ADHD	14
Dokument nr 4	
Test	17
Dokument nr 5	
Przykładowy arkusz dostosowania wymagań edukacyjnych wobec ucznia z dysleksją	21
Scenariusz nr 1	
Scenariusz zajęć dla osób z ADHD – Temat: Zima, zima	23
Scenariusz nr 2	
Scenariusz spotkania z nauczycielami i rodzicami – Praca z uczniem przewlekłe chorym	28
Formularz upoważnienia do podawania leków dziecku z chorobą przewlekłą	34
Formularz zgody nauczyciela/pracownika placówki na podawanie leków dziecku z chorobą przewlekłą	35
Dokument nr 6	
Ankieta dla ucznia dotycząca trudności w nauce	36
Scenariusz nr 3	
Scenariusz zajęć dla osób z ADHD – Posłuchaj i zrelaksuj się	38
Plan działań pedagoga specjalnego	51

Wstęp

Od 2022 roku obecność pedagogów specjalnych w szkołach stała się obowiązkowa, co było ważnym krokiem w stronę bardziej dostępnej i inkluzyjnej edukacji. Z perspektywy tych trzech lat widać wyraźnie, jak bardzo ich wsparcie jest potrzebne – zarówno uczniom ze specjalnymi potrzebami, jak i nauczycielom, którzy dzięki temu nie są sami w codziennych wyzwaniach. Bez wątpienia jest to zmiana, która realnie poprawiła jakość edukacji. W 2025 roku, kiedy publikacja trafi do szkół, pedagogowie specjaliści nadal pełnią kluczową rolę w zapewnianiu pełnej inkluzji edukacyjnej, pomagając uczniom odnosić sukcesy mimo różnych trudności.

Podstawy prawne omawianych zmian:

- Ustawa z dnia 12 maja 2022 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r., poz. 1116) – art. 29.
- Ustawa z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 2021 r., poz. 1762) – art. 42 ust. 7 pkt 3 lit. b, art. 42d ust. 3 i ust. 11.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2022 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2020 r., poz. 1280 z późn. zm. w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2022 r.) – § 24a.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, pedagogów specjalnych, psychologów, logopedów, terapeutów pedagogicznych i doradców zawodowych (Dz. U. z 2022 r., poz. 1610) – § 3 ust. 2.

Odbiorcy usług świadczonych przez pedagoga specjalnego

**Rodzice
uczniów**

W szczególności uczniowie:

- z niepełnosprawnością,
- z niedostosowaniem społecznym,
- z zagrożeniem niedostosowaniem społecznym,
- z zaburzeniami zachowania lub emocji,
- ze szczególnymi uzdolnieniami,
- ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się,
- z deficytami kompetencji i zaburzeń sprawności językowych,
- z chorobą przewlekłą,
- w sytuacji kryzysowej lub traumatycznej,
- z niepowodzeniami edukacyjnymi,
- z zaniedbaniami środowiskowymi,
- z trudnościami adaptacyjnymi.

**Dyrektor,
nauczyciele,
wychowawcy,
specjaliści**

Pierwotnie wskazywano, że pedagog specjalny swoje działania kieruje głównie w stronę uczniów z niepełnosprawnością, natomiast kreowany obecnie zakres działań pedagoga specjalnego w znacznym stopniu rozszerza grono odbiorców usług świadczonych przez tego specjalistę. Z drugiej strony, analizując akty prawne, można zauważyć, że celem działalności pedagoga specjalnego jest koordynowanie spraw związanych z edukacją włączającą, która ma zapewnić każdemu uczniowi odpowiednie warunki do rozwoju oraz pełne włączenie w życie społeczne.

Główne zadania pedagoga specjalnego zostały wskazane w § 24a rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych szkołach i placówkach (Dz. U. z 2022 r., poz. 1594) i są one następujące:

1. Współpraca z nauczycielami, wychowawcami grup wychowawczych lub innymi specjalistami, rodzicami i uczniami:

- rekomendowanie dyrektorowi przedszkola, szkoły lub placówki do realizacji działań w zakresie zapewnienia aktywnego i pełnego uczestnictwa uczniów w życiu przedszkola, szkoły i placówki oraz dostępności,
- prowadzenie badań i działań diagnostycznych związanych z rozpoznawaniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w celu określenia mocnych stron, predyspozycji, zainteresowań i uzdolnień uczniów oraz przyczyn niepowodzeń edukacyjnych lub trudności w funkcjonowaniu uczniów, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu przedszkola, szkoły i placówki,
- rozwiązywanie problemów dydaktycznych i wychowawczych uczniów,
- określanie niezbędnych do nauki warunków, sprzętu specjalistycznego i środków dydaktycznych, w tym wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne ucznia.

2. Współpraca z zespołem w opracowaniu i realizacji IPET ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, w tym zapewnienia mu pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

3. Wspieranie nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych i innych specjalistów w:

- rozpoznawaniu przyczyn niepowodzeń edukacyjnych uczniów lub trudności w ich funkcjonowaniu, w tym barier i ograniczeń utrudniających funkcjonowanie ucznia i jego uczestnictwo w życiu szkoły lub placówki,
- udzielaniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej w bezpośredniej pracy z uczniem,
- dostosowaniu sposobów i metod pracy do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz jego możliwości psychofizycznych,
- doborze metod, form kształcenia i środków dydaktycznych do potrzeb uczniów.

4. Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

5. Współpraca z innymi podmiotami.

6. Przedstawianie radzie pedagogicznej propozycji w zakresie doskonalenia zawodowego nauczycieli przedszkola, szkoły lub placówki.

Dodatkowo inny akt prawny, czyli rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie wykazu zajęć prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz przez nauczycieli poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz nauczycieli: pedagogów, pedagogów